

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Utrecht, 11 juni 2021

Kenmerk:

Betreft: Advisering over het wetsvoorstel Seksuele misdrijven

Geachte

In antwoord op de brief van 11 maart 2021 deel ik u mee dat Slachtofferhulp Nederland graag gebruik maakt van de mogelijkheid om te adviseren over het wetsvoorstel Seksuele misdrijven.

Slachtofferhulp Nederland ziet een enorme verbetering in het wetsvoorstel seksuele misdrijven ten opzichte van de vorige consultatieronde in augustus vorig jaar, waarin wij ook advies hebben uitgebracht. Het nieuwe wetsvoorstel is overzichtelijker, geeft meer duidelijkheid en sluit goed aan op de huidige (online) maatschappij.

Uitbreiding strafbaarstelling aanranding en verkrachting art. 240 t/m 243 sr. (nieuw)

Wij ondersteunen het voornemen om de strafbaarstelling van aanranding en verkrachting uit te breiden met een schuld- en opzetvariant. Hierdoor zal de drempel tot het doen van aangifte voor zedenslachtoffers verlaagd worden. De slachtoffers zullen zich, in situaties waarin dwang niet kan worden bewezen, erkend voelen. Daarnaast geeft het ook een duidelijk signaal af naar (potentiële) daders dat seksueel overschrijdend gedrag niet acceptabel is.

De keuze om af te stappen van de terminologie 'seks tegen de wil' en aan te sluiten bij de term 'verkrachting' dan wel schuld- of opzetverkrachting draagt tevens bij aan het gevoel van erkenning van slachtoffers van verkrachting.

Hoewel Slachtofferhulp Nederland de uitbreiding van de strafbaarstelling van aanranding en verkrachting een goede ontwikkeling vindt, zal de invoering hiervan nieuwe uitdagingen met zich meebrengen. We gaan daar hieronder nader op in.

Bewijsbaarheid

Op dit moment is er alleen sprake van verkrachting wanneer er sprake is van geweld en/of bedreiging. Daardoor wordt de juridische drempel voor strafbaarheid soms niet gehaald, terwijl er wel sprake is van onvrijwilligheid.

Door het toevoegen van een schuld- en opzetvariant waarbij geweld en/of bedreiging niet langer bewezen hoeft te worden verklaard wordt aan dit probleem tegemoet gekomen. Tegelijkertijd zit hierin ook een grote zorg. De bewijslast van verkrachting, zowel bij de schuld- als bij de (gekwalficeerde) opzetvariant wordt hiermee niet minder. Onder de nieuwe wetgeving moet worden aangetoond dat, wil er sprake zijn van schuld, de verdachte het vermoeden had moeten hebben dat het slachtoffer geen seksueel contact wilde hebben. Het gaat dan om niet te missen non-verbale signalen of uitgesproken passief gedrag. De vraag is wanneer dit bewezen kan worden wanneer er sprake is van een ontkennende verdachte en er geen ander bewijsmateriaal is dan de verklaring van het slachtoffer. Deze bewijsproblematiek zal met de wetswijziging niet anders worden.

De drempel tot het doen van aangifte wordt dan wel lager, waardoor er meer strafvervolgingen worden ingesteld. De vraag is alleen of het ook tot meer veroordelingen zal komen wanneer de bewijsproblematiek dezelfde blijft.

Structuur strafbepalingen verkrachting en aanranding

Aanranding en verkrachting wordt strafbaar gesteld in de nieuwe artikelen 240 t/m 243. Er wordt niet langer meer gesproken van 'seks tegen de wil', maar gradaties aangebracht in het delict verkrachting, waarbij schuldverkrachting de lichtste variant is, daarna opzetverkrachting en als zwaarste variant gekwalficeerde verkrachting.

- De maximale strafdreiging bij schuldverkrachting is 4 jaar, de maximale strafdreiging voor opzetverkrachting 9 jaar. Wanneer er geen geweld gebruikt is is er sprake van schuld- of opzetverkrachting. Het is voor slachtoffers lastig uit te leggen wat precies het verschil tussen beide is. Dit zal worden beoordeeld aan de hand van omstandigheden waaruit moet hebben gebleken dat het slachtoffer geen seksueel contact wilde, of twijfelde over het hebben van seksueel contact.
- Schuldverkrachting verjaart, (gekwalficeerde) opzetverkrachting verjaart niet. Dit is onwenselijk, juist in zaken waarin de praktijk leert dat slachtoffers van zedendelicten soms lang wachten voordat zij aangifte doen.
- Door de inwerkintreding van de gelaagdheid binnen de artikelen aanranding en verkrachting, lopen wij het risico dat in zaken met verwachte bewijsproblemen m.b.t. dwang, wordt gekozen voor de lichtere schuldvarianten (en opzetvarianten) (met de lagere strafdreiging). Gekwalficeerde opzet zou dan alleen nog aan de orde zijn in een categorie restzaken waar dwang bewezen kan worden. Het is de vraag of dat effect wenselijk is.

Schadefonds Geweldsmisdrijven

Slachtofferhulp Nederland helpt (zeden)slachtoffers bij de aanvraag van een tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven (SGM).

Onder de huidige regelgeving kunnen slachtoffers van schuldaanranding en schuldverkrachting geen aanvraag bij het SGM indienen. Als er sprake is van (gekwalficeerde) opzet kan dit wel. Doordat de schuld- en (voorwaardelijk) opzetvariant dicht tegen elkaar aanliggen zullen meer aanvragen bij het SGM moeten worden aangehouden totdat duidelijk is of er sprake is van de schuld- of opzetvariant. Dit lijkt ons vanuit het slachtofferbelang gezien zeer onwenselijk.

Het SGM heeft in zijn advies aangegeven dat het een wetswijziging die het mogelijk maakt om alle

slachtoffers van aanranding en verkrachting, zowel bij schuld als opzet, in aanmerking te laten komen voor een uitkering noodzakelijk vindt. Slachtofferhulp Nederland ondersteunt dit.

Spreekrecht

Slachtofferhulp Nederland zou graag zien dat de artt. 240 Sr en 242 Sr. worden toegevoegd aan art. 51^e, eerste lid Sv. Op dit moment worden deze artikelen niet genoemd in Artikel II van het wetsvoorstel. Dat brengt met zich mee dat het slachtoffer van de schuldvarianten van aanranding of verkrachting geen spreekrecht zou krijgen. We vinden dat een onwenselijk onderscheid, dat niet aan slachtoffers kan worden uitgelegd.

Art. 439ter Sr. Seksuele intimidatie

In Titel XIV van het Tweede boek van het Wetboek van Strafrecht zijn exclusief verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag opgenomen. In Titel V van boek 2 zijn misdrijven tegen de openbare orde opgenomen en in Titel II van het Derde Boek overtredingen tegen de openbare orde.

De wet seksuele misdrijven kent 10 nieuwe strafbepalingen: art. 239 Sr (definitiebepaling), art. 240 (schuldaanranding), art. 241 (opzetaanranding, gekwalificeerde opzetaanranding), art. 242 (schuldverkrachting), art. 243 (opzetverkrachting, gekwalificeerde opzetverkrachting), art. 244 (seksueel misbruik van functioneel afhankelijke personen), art. 246 (strafverzwaringsgronden), art. 250 ((Seksualiserend benaderen kinderen onder 16)art. 251 (kinderpornografie). Als overtreding wordt art. 429ter sr. (seksuele intimidatie) toegevoegd.

In dit nieuwe wetsvoorstel zijn de eerder voorgesteld artikelen 151e en 151f sr geschrapt. (Non) verbale seksuele intimidatie wordt strafbaar gesteld in het nieuwe art. 429ter Sr. Fysieke seksuele intimidatie wordt niet als zodanig strafbaar gesteld, maar valt onder art. 240 (schuldaanranding).

Art. 429ter Sr is geplaatst in Titel II Derde Boek (overtredingen tegen de openbare orde) en is daarmee een overtreding en niet langer een misdrijf zoals voorgesteld in de vorige consultatieronde. De strafmaat is in art. 429ter Sr. ook lager. In het nieuwe art. 429ter geldt een gevangenisstraf van maximaal 3 maanden en in het vorige wetsvoorstel (art. 151e Sr.) was dit nog 6 maanden.

Aangezien art. 429ter Sr. ziet op lichte vergrijpen kunnen wij ons vinden in de keuze van kwalificatie als overtreding.

Het gaat echter in het genoemde artikel niet zozeer om de bescherming van degene die toekijkt (openbare orde), maar om de bescherming van de seksuele autonomie van het slachtoffer, van de lichamelijke integriteit van het slachtoffer. Daarom ligt de plaatsing in titel VI 'overtredingen betreffende de zeden' meer voor de hand dan in 'overtredingen tegen de openbare orde'.

Blijkens de MvT geldt deze bepaling ook voor online delicten. Wij vragen ons af of het voldoende duidelijk is wat dan onder de delictsomschrijving moet vallen? Biedt de bepaling voldoende houvast? Is het wenselijk om begrippen van de delictsomschrijving nader te definiëren in de (algemene) betekenistitel van boek 1, Titel IX van het Wetboek van Strafrecht?

De nieuwe bepalingen zijn bedoeld als codificatie van de heersende seksuele norm. De bepalingen moeten volgens Slachtofferhulp Nederland in de praktijk uitvoerbaar zijn, anders lopen slachtoffers van seksuele misdrijven er tegenaan dat zij de rechten wel hebben, maar ze niet kunnen effectueren.

Aandachtspunt: doorlooptijden strafrechtketen

Zoals in de vorige ronde van consultatie al is aangegeven, maken wij ons grote zorgen over de extra lange doorlooptijden binnen de strafrechtketen vooral bij zedendelicten. Met deze aanstaande wetswijziging worden deze doorlooptijden waarschijnlijk alleen maar groter. De verwachting is immers dat er meer slachtoffers aangifte zullen kunnen doen van strafbare feiten, doordat de drempel wordt verlaagd. Niet alleen door de verruiming van de delicten aanranding en verkrachting maar ook door de mogelijkheid om aangifte te doen van seksuele intimidatie (art. 429ter Sr.) zal het aantal te behandelen zaken toenemen. We verwachten dat er al met al een groter beroep wordt gedaan op de gehele strafrechtketen. Het zou contraproductief zijn als slachtoffers hiervan uiteindelijk de dupe worden en de verwachtingen die bij hen met dit wetsvoorstel worden gecreëerd door problemen bij de praktische uitvoering ervan niet waargemaakt kunnen worden. Dat zou tegen alle goede bedoelingen in kunnen leiden tot secundaire victimisatie.

'Winstwaarschuwing'

Wij moeten ervoor waken dat wij slachtoffers valse hoop geven, ook daarmee ligt secundaire victimisatie op de loer.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen zullen bewijsproblemen in seksuele misdrijven helaas niet verdwenen zijn. Seksuele delicten vinden vaak in een 1 op 1 situatie plaats. Het is dan vaak het woord van verdachte tegen het woord van het slachtoffer. Dat zal in de nieuwe situatie niet anders zijn.

Naar ik aanneem heb ik u met het vorenstaande voldoende geïnformeerd, maar ik ben altijd bereid een en ander nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter Raad van Bestuur